

Kristeligt Dagblads kronik af Mogens Kjær generalsekretær i Danmission | 26. februar 2013

YTRINGSFRIHEDEN ER EN DEL af friheden i den vestlige verden, et umisteligt gode og en ret. Er den truet? Den er i alt fald ikke værdsat mange steder i verden. Nogle steder er den under pres, og vi er måske selv blevet mere forsigtige med at ytre os end før, i hvert fald mere bevidste om, hvordan vi omgås ytringsfriheden.

Det lærte vi af krisen, der opstod efter karikaturtegningerne af Muhammed. Drabsforsøget på Lars Hedegaard har også til hensigt at gøre os mere forsigtige og få os til at tie.

Følgen er, at vi kan blive mere usikre på, hvor grænserne går, for vi vil jo nødig gøre nogen ked af det, og der skal ikke så meget til, før nogle går amok.

Den internationale organisation af islamiske stater ønsker, at FN vedtager et forbud mod at krænke religion. Det indebærer også, at man ikke må kritisere religion. Er det et sympatisk ønske, fordi vi ikke skal såre hinanden? Eller er det i virkeligheden et krav, der vil undergrave retten til at ytre sig frit?

Den islamiske vækkelse er åbenbar. Jeg kom jævnligt i Kairo i 1980'erne. Dengang var det sjældent at se en kvinde med tørklæde, i dag er det det almindeligste. Selv mange kristne kvinder bærer slør for ikke at blive generet.

Det er også blevet almindeligt i det danske gadebillede, hvor man endda kan møde fuldstændigt tildækkede kvinder. Når de bærer slør, er det så noget, kvinderne selv har valgt? Eller er det noget, andre har valgt for dem? Hvis det er deres eget frie valg, er de frie.

Vi har været vidne til, at Taleban smadrede kulturskatte i Afghanistan, fordi statuerne dels var en overtrædelse af billedforbuddet og dels var buddhistiske. Muslimske ekstremister smadrer islamiske kulturskatte i Mali. Kristen ekstremisme har nu heller ikke holdt sig tilbage gennem tiden. Der har været angreb på kultur, videnskab, heksebrændinger, bogbrændinger, udstødelser af kirken, vold mod anderledes tænkende, forbud, inkquisition, samt trusler mod og drab af abortlæger.

Harry Potters "mor", forfatteren J.K. Rowling, har på grund af sin seneste bog fået problemer med sikkerne, fordi en af personerne i bogen er skildret som en mandhaftig kvinde. Efter sikkerens mening er hun skildret i anstødeligt sprog, der sætter spørgsmålstegn ved hendes køn. De truer Rowling med handling, hvis hun ikke undskylder og retter teksten i romanen.

DER HAR TIL ALLE TIDER været mørkemænd, der vil tage friheden fra mennesker. De vil have andre til at marchere i takt, mens de svinger taktstokken, og de vil ensrette, undertvinge og fremme flokmentalitet. Friheden indskrænkes, og andre vælger på alles vegne, hvad alle skal tro og mene, og hvordan alle skal leve. For at få mennesker til at rette ind bruges tvang, og frygt er våbnet. Frygt for, hvad der kunne ramme os, får mennesker til at rette ind.

Slaget står omkring friheden, som kristne, muslimske og andre religiøse mørkemænd vil tage fra os. Friheden til at tænke, tro og ytre os, som vi vil. Friheden til at leve, som vi vil. Slaget står omkring valgmulighederne. Friheden til at være sig selv og til at vælge selv, uden at andre skal vælge for os.

Ud over at det har noget med kultur og vestlige værdier at gøre, har det så også noget med kristendom at gøre?

Man kunne begynde med at se på den verden, Gud er ved at skabe, for man kan jo ikke sige, at den er helt færdig. Det er en fuldstændig overdådig, kreativ, fantasifuld, utrolig, skøn, grum virkelighed med enorm frihed og et hav af valgmuligheder.

Man kunne fortsætte med Jesus. Farisæerne var svært utilpasse ved Jesus, fordi han kritiserede og krænkede deres religion. Han blev også beskyldt for blasfemi. Han rettede ikke ind, men angreb på det stærkeste deres tro og livsførelse. Han var ven med de syndige. Han var så stor en trussel mod den almindelige moral og ledernes magt til at vælge for folket, at han ikke kunne tåles.

Man kunne fortsætte med den ældste kirke. Der blev friheden betonet. Paulus skriver: "Hvor Herrens ånd er, dér er der frihed." (2. Kor. 3, 17). Det kristne menneske er skabt i Guds billede og er dermed frit og har frihed til at vælge og træffe sine beslutninger, og alle mennesker har som gudsbilleder lige værdi.

Den kristne har fri vilje, frihed til at handle og vælge. I modsætning til samfundet, dengang der blev regeret gennem tvang og frygt, skulle den kristne kirke udgøre et alternativt samfund med frie valg og frihed.

Der var tro på, at mennesket kan styre sig selv. De kristne viste alt andet end respekt over for deres romerske herskere. De foragtede deres religion og nægtede at tilbede de romerske guder, herunder kejseren, og de blev ligefrem af samme grund kaldt ateister og gudløse.

Dermed betonedede de deres frihed fra at gøre deres samfundspligt og understregede deres frihed til at erstatte den guddommelige kejser med Jesus. De levede i deres frihed som kristne, selvom de var slaver, og de havde deres frihed til at vælge martyriet frem for at tjene deres familie, friheden til at følge en streng moral, frihed til at gå mod uretfærdige herskere.

Understregningen af den kristne frihed fik sig et solidt knæk, da den romerske stat blev kristen, og kirken fik magt. De kristne måtte, til forskel fra før, underkaste sig statens kontrol og kirkens kontrol. Man kunne da ikke frelses uden kirkens hjælp. Kirkefaderen Augustin benægtede i sin støtte til stat og kirke, at mennesket har et frit valg og kan lede sig selv og satte et effektivt punktum for den diskussion ved at opfinde læren om arvesynden.

DER ER SÅLEDES EN GOD BAGGRUND for at tale om frihed i kristendommen. Vi sættes af Guds Ånd fri til at være dem vi egentlig er. Så bliver vi modige, grænseoverskridende, rummelige og accepterende.

Både af kulturelle og kristne grunde er det vigtigt, at vi holder fast i vores frihed i mødet med mennesker, der har en anden opfattelse. Vi skal ikke bøje af eller være flinke, vi skal ikke af angst for at krænke undlade at fastholde vores frihed.

Når det siges, at vi skal respektere andres tro og skikke, kan vi i vid udstrækning gøre det, men der er en grænse: Vi kan ikke respektere det, der tager friheden fra mennesker. Vi har ingen respekt for Taleban, når de ødelægger kulturskatte, forhindrer piger i at gå i skole og forbyder kvinder at forlade deres hjem. Vi har ingen respekt for ekstremistiske kristne, der ikke vil respektere mangfoldighed og friheden til at vælge. Heller ikke for nazister, grupper og bander med flokmentalitet.

Vores gudgivne frihed, selvstændighed, individualitet, frihed til at tro og mene, hvad vi vil, vores ytringsfrihed skal heller ikke skjules, når vi er i dialog med venner og mennesker, der har en anden tro.

Dialog drejer sig ikke udelukkende om at opnå konsensus, selvom den heldigvis kan opnås på mange områder. Dialog drejer sig også om at lære af hinanden, berige hinanden og udfordre hinanden.

Hvis vi ikke i en dialog kan fastholde vores værdier og vores frihed, er der tale om en falsk dialog, hvor man ikke kan tale åbent og være sig selv, men er blevet ængstelig for at være uenig.

Det er tværtimod nødvendigt, når vi som kristne er i dialog med andre, at tage afstand fra alt det, der tager menneskers frihed og valgmuligheder fra dem. Det sker ofte under påskud af at ville beskytte værdier og kultur, men hvad er det for værdier, man hævder at ville beskytte? Er det værdier og kultur, der vil begrænse alt det, der er frit, kreativt og smukt, og hvor religion bruges som middel til social kontrol? Det er noget helt andet, der skal fremelskes i verden, nemlig det, der er frit, smukt, kærligt, fredeligt og retfærdigt.